

ZAKON

O PROFESIONALNOJ REHABILITACIJI, OSPOSOBLJAVANJU I UPOŠLJAVANJU OSOBA S INVALIDITETOM

I - TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim se zakonom uređuje profesionalna rehabilitacija, osposobljavanje i upošljavanje osoba s invaliditetom sa smanjenom radnom sposobnošću (u daljnjem tekstu: osoba s invaliditetom), osnivanje i djelatnost ustanova, gospodarskih društava i drugih pravnih osoba koje se bave profesionalnom rehabilitacijom i upošljavanjem osoba s invaliditetom, osnivanje i rad Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i upošljavanje osoba s invaliditetom (u daljnjem tekstu: Fond) i druga pitanja glede profesionalne rehabilitacije, osposobljavanja i upošljavanja osoba s invaliditetom.

Članak 2.

Profesionalna rehabilitacija, osposobljavanje i upošljavanje osoba s invaliditetom od posebnog je javnoga interesa i spada u oblast socijalne skrbi.

Članak 3.

Osoba s invaliditetom, u smislu ovoga zakona, je osoba kod koje postoji tjelesno, čulno ili mentalno oštećenje što za posljedicu ima trajnu ili privremenu, a najmanje 12 mjeseci smanjenu mogućnost rada i zadovoljavanja osobnih potreba u svakodnevnom životu.

Osoba s invaliditetom iz stavka 1. ovoga članka je osoba čiji invaliditet, u odnosu na sposobnosti osoba bez invaliditeta, jednake ili približne životne dobi, jednakog ili sličnog obrazovanja, u jednakim ili sličnim uvjetima rada, na jednakim ili sličnim poslovima, ima za posljedicu trajnu ili privremenu, a najmanje 12 mjeseci smanjenu mogućnost radnog osposobljavanja i uposlenja na tržištu rada pod općim uvjetima, te očuvanja posla i napredovanja u poslu.

Članak 4.

Osoba s invaliditetom, u smislu ovoga zakona, je i:

1. osoba s invaliditetom, korisnik novčane naknade do uposlenja, koja je to pravo ostvarila na temelju propisa o socijalnoj skrbi;
2. osoba s promijenjenom radnom sposobnošću prema propisima o mirovinskom i invalidskom osiguranju;
3. osoba koja je ostvarila pravo na profesionalnu rehabilitaciju prema propisima o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata;
4. učenik s teškoćama u razvoju i učenik s većim teškoćama u razvoju prema propisima o srednjem obrazovanju;
5. osoba s invaliditetom starija od 21 godine, koja pravo na profesionalnu rehabilitaciju ili rad ne može ostvariti prema prethodnim točkama ovoga članka.

Članak 5.

Invaliditet i smanjenu radnu sposobnost osoba iz čl. 3. i 4. ovoga zakona utvrđuje mjerodavno stručno tijelo za ocjenu invaliditeta, odnosno radne sposobnosti, po propisima o mirovinskom i invalidskom osiguranju, o vojnim invalidima, civilnim žrtvama rata i drugim propisima o zaštiti osoba s invaliditetom.

Postupak utvrđivanja invaliditeta i smanjene radne sposobnosti pokreće se na zahtjev osobe s invaliditetom, odnosno njezinog zakonskog zastupnika ili staratelja ili mjerodavnog doktora medicine primarne zdravstvene zaštite.

Inicijativu za podnošenje zahtjeva za pokretanje tog postupka mogu dati mjerodavni doktor medicine u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, roditelj, socijalni djelatnik, defektolog, psiholog i poslodavac.

Članak 6.

U postupku rješavanja o zahtjevu za utvrđivanje invaliditeta i smanjene radne sposobnosti i priznavanje prava po ovom zakonu bit će primjenjivan Zakon o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br. 2/98 i 48/99).

Članak 7.

Osoba s invaliditetom doprinosi svojoj profesionalnoj rehabilitaciji i upošljavanju:

- školovanjem i stručnim osposobljavanjem, ovisno o svojim mogućnostima, sklonostima i sposobnostima,
- prijavljivanjem na oglase o upošljavanju na poslove za koje ispunjava predviđene uvjete i koje je u stanju obavljati i prihvatanjem ponuđenog uposlenja na takvim poslovima,
- prihvatanjem uvjeta tijekom stručnog osposobljavanja i rada,
- suradnjom po pitanjima stručnog osposobljavanja s liječnikom, defektologom, psihologom, socijalnim djelatnikom, dipl. pravnikom, tehnologom,
- prihvatanjem ponude za promjenu radnog mjesta odnosno rasporeda na druge odgovarajuće poslove zbog prestanka potrebe ili nemogućnosti obavljanja dosadašnjih poslova,
- stručnim osposobljavanjem tijekom rada, po potrebi i dokvalifikacijom i prekvalifikacijom, radi zadržavanja uposlenja.

II - PROFESIONALNA REHABILITACIJA I OSPOSOBLJAVANJE

1. UVJETI ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA PROFESIONALNU REHABILITACIJU I OSPOSOBLJAVANJE

Članak 8.

Osoba s invaliditetom ima pravo na profesionalnu rehabilitaciju i osposobljavanje pod općim uvjetima, a u slučaju potrebe, zbog vrste i težine invaliditeta ili uspješnosti rehabilitacijskog procesa u posebnim školama, ustanovama za profesionalnu rehabilitaciju i gospodarskim društvima za upošljavanje osoba s invaliditetom, po prilagođenim ili posebnim programima.

Članak 9.

Profesionalnu rehabilitaciju čine mjere i aktivnosti što se izvode kako bi se osoba s invaliditetom osposobila za odgovarajući posao, uposlila, posao zadržala i u njemu napredovala ili promijenila zanimanje.

Članak 10.

Profesionalna rehabilitacija, u smislu ovoga zakona, obuhvata naročito sljedeće mjere i aktivnosti:

- utvrđivanje preostalih radnih i općih sposobnosti,
- profesionalno informiranje, savjetovanje i procjena profesionalnih mogućnosti,
- analiza tržišta rada, mogućnost upošljavanja i uključivanja u rad,
- procjena mogućnosti izvođenja, razvitka i usavršavanja programa profesionalnog osposobljavanja,
- radno osposobljavanje, dokvalifikacija, prekvalifikacija, održavanje i usavršavanje radnih sposobnosti do uposlenja,
- izrada plana potrebne opreme i sredstva za rad,
- informiranje i savjetovanje o pomoćnoj tehnologiji u učenju i radu,
- pojedinačni i zajednički programi za uključivanje osoba s invaliditetom u zajednicu,
- prijedlozi o primjeni različitih tehnologija i tehnika u učenju i radu, uz procjenu mogućnosti primjene,
- razvitak motivacije i osposobljavanje osoba s invaliditetom o korištenju odabrane tehnologije,
- informiranje i potpora u izvorima financiranja,
- pripremanje i stručna pomoć pri osposobljavanju i obrazovanju,
- tehnička pomoć, potpora, praćenje i procjena rezultata u primjeni ovih mjera i aktivnosti,
- pripremanje osoba s invaliditetom na radnom mjestu po uposlenju i druge mjere i aktivnosti od značaja za profesionalnu rehabilitaciju osoba s invaliditetom.

Članak 11.

Trajanje profesionalne rehabilitacije ovisi od preostale radne sposobnosti i složenosti njezina organiziranja i izvođenja.

Profesionalnu rehabilitaciju organizira i izvodi ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, srednja škola, gospodarsko društvo za upošljavanje osoba s invaliditetom ili druga pravna osoba, koja ispunjava uvjete za osposobljavanje sukladno ovom zakonu.

Članak 12.

O priznavanju prava na profesionalnu rehabilitaciju odlučuje u prvom stupnju kantonalna služba za upošljavanje, mjerodavna prema prebivalištu osobe s invaliditetom.

Postupak za priznavanje prava iz stavka 1. ovoga članka pokreće se na temelju zahtjeva osobe s invaliditetom, njezina zakonskog zastupnika ili staratelja.

Uz zahtjev se prilaže dokaz o utvrđenom invaliditetu, odnosno, smanjenoj radnoj sposobnosti.

O žalbi protiv prvostupanjskog rješenja službe iz stavka 1. ovoga članka odlučuje kantonalno ministarstvo mjerodavno za rad i socijalnu politiku.

2. USTANOVA ZA PROFESIONALNU REHABILITACIJU

Članak 13.

Ustanova za profesionalnu rehabilitaciju (u daljnjem tekstu: ustanova), u smislu ovoga zakona, je ustanova za organiziranje i provođenje profesionalne rehabilitacije osobe s invaliditetom, sukladno odredbi članka 10. ovoga zakona.

Ustanovu mogu osnovati Federacija Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), kanton, jedinica lokalne uprave, Federalni zavod za upošljavanje, udruga osoba s invaliditetom, humanitarna organizacija, vjerska zajednica i druge pravne i fizičke osobe.

Bliže uvjete za osnivanje i rad ustanove, posebice u pogledu prostora, opreme i stručnog kadra, propisuje kantonalni ministar mjerodavan za poslove socijalne skrbi.

Članak 14.

Sredstva za rad ustanove osigurava osnivač i Fond.

Ustanova može ostvariti prihode i pružanjem usluga korisnicima, prodajom proizvoda nastalih tijekom profesionalne rehabilitacije, od poklona, legata i drugih izvora, sukladno aktu o osnivanju ustanove.

III - UPOŠLJAVANJE I RAD OSOBA S INVALIDITETOM

1. PRAVO NA UPOŠLJAVANJE

Članak 15.

Osobe s invaliditetom upošljavaju se i rade na tržištu rada pod općim i posebnim uvjetima.

Pod općim uvjetima upošljavaju se osobe s invaliditetom na otvorenome tržištu rada, u državnim tijelima, tijelima pravosuđa, tijelima lokalne uprave, javnim službama, ustanovama, fondovima, javnim poduzećima, gospodarskim društvima i drugim pravnim osobama koje nisu osnovane za upošljavanje osoba s invaliditetom, sukladno zakonu.

Prednost pri upošljavanju u subjektima iz stavka 2. ovoga članka u okviru javnoga sektora imaju osobe s invaliditetom ako, pored općih, ispunjavaju i posebne uvjete za radno mjesto.

Pod posebnim uvjetima upošljavaju se osobe s invaliditetom u ustanovi ili gospodarskom društvu što su osnovani radi upošljavanja osoba s invaliditetom.

Pod upošljavanjem pod posebnim uvjetima, u smislu ovoga zakona, smatra se i upošljavanje u organizacijama osoba s invaliditetom, i samoupošljavanje (pokretanje obrta, obavljanje samostalne djelatnosti i obavljanje poljogospodarske djelatnosti kao jedinog i glavnog zanimanja).

Pravo na upošljavanje pod posebnim uvjetima imaju osobe s invaliditetom s najmanje 60% invaliditeta, osobe s najmanje 70% tjelesnog oštećenja, ukoliko to oštećenje ima za posljedicu smanjenje radne sposobnosti iz članka 3. ovoga zakona i osoba s lakom i umjerenom mentalnom retardacijom.

Pod posebnim uvjetima iz stavka 3. ovoga članka smatraju se uvjeti koji su prilagođeni psihofizičkim i drugim sposobnostima osoba s invaliditetom.

Članak 16.

Pravo na upošljavanje, u smislu ovoga zakona, ima osoba s invaliditetom kod koje je utvrđena preostala radna sposobnost i koja je radno osposobljena.

Ako se radno osposobljavanje vrši dokvalifikacijom ili prekvalifikacijom osobe s invaliditetom radi njezina upošljavanja, taj vid radnog osposobljavanja može ostvariti osoba s invaliditetom do navršениh 55 godina života i koja se, s obzirom na prirodu i vrstu preostale radne sposobnosti, može osposobiti za rad na odgovarajućem poslu s punim radnim vremenom, što utvrđuje stručno tijelo za ocjenjivanje radne sposobnosti po propisima o mirovinskom i invalidskom osiguranju.

Članak 17.

Upućivanje osobe s invaliditetom na upošljavanje vrši pravna i druga osoba kod koje je osoba s invaliditetom u radnome odnosu, a kantonalna služba za upošljavanje osobe s invaliditetom koje nisu u radnom odnosu.

2. UVJETI ZA UPOŠLJAVANJE OSOBA S INVALIDITETOM

a) UPOŠLJAVANJE POD OPĆIM UVJETIMA

Članak 18.

Prilikom upošljavanja osobe s invaliditetom pod općim uvjetima, subjekti iz članka 15. stavak 2. ovoga zakona dužni su te osobe upošljavati srazmjerno ukupnom broju uposlenika u tom subjektu, i to:

- do 31. prosinca 2009. najmanje jednu osobu s invaliditetom na svakih 39 uposlenika,
- do 31. prosinca 2010. najmanje jednu osobu s invaliditetom na svaka 32 uposlenika,
- do 31. prosinca 2011. najmanje jednu osobu s invaliditetom na svaka 24 uposlenika,

- do 31. prosinca 2012. najmanje jednu osobu s invaliditetom na svakih 19 uposlenika.

- do 31. prosinca 2013. najmanje jednu osobu s invaliditetom na svakih 16 uposlenika.

Subjekti koji ne ispune obvezu iz stavka 1. ovoga članka dužni su mjesečno pri isplati plaća obračunati i uplatiti u Fond za podsticanje rehabilitacije i upošljavanja osoba s invaliditetom novčani iznos u visini 25% prosječne plaće u Federaciji, za svaku osobu s invaliditetom koju su bili dužni uposliti sukladno stavku 1. ovoga članka.

Članak 19.

Gospodarski i drugi pravni subjekti koji su osnovani sukladno zakonu, a ne podliježu obvezi upošljavanja osoba s invaliditetom iz članka 18. ovoga zakona, mogu upošljavati te osobe na odgovarajuće poslove sukladno ovom zakonu i po toj osnovi ostvariti određene stimulanse i povlastice, sukladno zakonu.

Pravni subjekti iz stavka 1. ovoga članka dužni su svakog mjeseca, prilikom isplate plaća uplaćivati u Fond poseban novčani iznos u visini 0,5% iznosa isplaćene mjesečne bruto-plaće svih uposlenika, izuzev ako upošljavaju osobe s invaliditetom sukladno članku 18. stavak 1. ovoga zakona

Odredba iz stavka 2. ovoga članka ne odnosi se na pravne subjekte koji ispunjavaju uvjete iz članka 18. stavak 1. ovoga zakona.

Obveza iz stavka 2. ovoga članka ne odnosi se na strana diplomatska i konzularna predstavništva, gospodarska društva za upošljavanje osoba s invaliditetom, zaštitne radionice, radne centre, ustanove za profesionalnu rehabilitaciju i organizacije osoba s invaliditetom.

federalni ministar mjerodavan za rad i socijalnu politiku (u daljnjem tekstu: ministar) donijet će propis kojim će se utvrditi radna mjesta i poslovi na kojima, pri upošljavanju osoba s invaliditetom, uz zadovoljenje ostalih potrebnih uvjeta, prednost imaju osobe sa 100%-tnim invaliditetom.

b) UPOŠLJAVANJE POD POSEBNIM UVJETIMA

Članak 20.

Upošljavanje osoba s invaliditetom pod posebnim uvjetima podrazumijeva upošljavanje sukladno članku 15. st. 4, 5. i 6. ovoga zakona.

3. GOSPODARSKO DRUŠTVO ZA UPOŠLJAVANJE OSOBA S INVALIDITETOM

Članak 21.

Gospodarsko društvo za upošljavanje osoba s invaliditetom, u smislu ovoga zakona, je gospodarsko društvo u kome je od ukupnog broja uposlenika najmanje 40% osoba s invaliditetom

iz članka 15. stavak 6. ovoga zakona, a najmanje tri osobe s takvim invaliditetom.

Gospodarska društva za upošljavanje osoba s invaliditetom u svom sastavu mogu imati kapacitete za smještaj uposlenih osoba s invaliditetom.

Gospodarska društva za upošljavanje osoba s invaliditetom mogu osnovati: Federacija, kantoni, općine, odnosno jedinice lokalne uprave, gospodarska društva, ustanove, kao i druge pravne i fizičke osobe.

Strane pravne i fizičke osobe mogu osnovati gospodarska društva iz ovoga članka sukladno ovom zakonu i propisima o gospodarskim društvima, o stranim ulaganjima i o politici izravnih stranih ulaganja i drugim propisima.

Članak 22.

Gospodarsko društvo iz članka 21. ovoga zakona dužno je osigurati zastupljenost osoba s invaliditetom u ukupnom broju uposlenika u srazmjeri iz članka 21. stavak 1. ovoga zakona.

Članak 23.

Pored uvjeta iz članka 21. ovoga zakona, gospodarsko društvo, ako vrši radno osposobljavanje, mora imati odgovarajuće prostorije, opremu i stručne djelatnike potrebne za radno osposobljavanje osoba s invaliditetom.

Bliže uvjete iz stavka 1. ovoga članka propisuje ministar.

Ministar obrazuje povjerenstvo koje utvrđuje uvjete za početak rada gospodarskog društva za upošljavanje osoba s invaliditetom. U povjerenstvu mora biti najmanje jedan član, kao predstavnik udruge osoba s invaliditetom.

Članak 24.

Gospodarskom društvu prestaje status gospodarskog društva za upošljavanje osoba s invaliditetom ako tijekom rada ne održava odnos uposlenih sukladno članku 21. stavak 1. ovoga zakona.

Članak 25.

Prednost pri upošljavanju u gospodarskom društvu imaju osobe s višim stupnjem invaliditeta, ukoliko ispunjavaju uvjete radnoga mjesta.

Članak 26.

Osobi s invaliditetom može se osigurati da posao obavlja i kod kuće.

Općim aktom gospodarskog društva bliže se utvrđuju uvjeti za rad u smislu stav

ka 1. ovoga članka.

Članak 27.

Radi osiguranja društvenog utjecaja na djelatnost gospodarskog društva u izvršavanju obveza prema osobama s invaliditetom i tijelima i organizacijama koje upućuju osobe s invaliditetom na radno osposobljavanje i njihovo upošljavanje, gospodarsko društvo dužno je statutom predvidjeti sudjelovanje jednog zajedničkog predstavnika tijela i organizacija iz članka 39. ovoga zakona u radu odgovarajućeg tijela tog gospodarskog društva.

Radi veće zaštite osoba s invaliditetom, koje su uposlene, gospodarsko društvo je dužno statutom predvidjeti sudjelovanje najmanje jednog predstavnika udruge osoba s invaliditetom na razini Federacije ili kantona, u radu odgovarajućeg tijela tog gospodarskog društva.

Članak 28.

Gospodarsko društvo, sukladno ovom zakonu, može ostvariti status zaštitne radionice.

4. ZAŠTITNA RADIONICA

Članak 29.

Status zaštitne radionice ostvaruje gospodarsko društvo za upošljavanje osoba s invaliditetom ako u odnosu na ukupan broj uposlenika upošljava 40% osoba s najmanje 70% i više invaliditeta, a najmanje šest osoba s takvim invaliditetom, i 20% osoba sa 100% invaliditetom, a najmanje tri osobe s takvim invaliditetom, koje sukladno Zakonu ostvaruju pravo na pomoć i njegu od druge osobe.

Članak 30.

Zaštitnu radionicu mogu pojedinačno ili zajednički osnovati jedinice lokalne uprave, gospodarska društva, službe za upošljavanje, udruge osoba s invaliditetom, udruge poslodavaca, sindikat, humanitarne organizacije, vjerske zajednice i druge pravne i fizičke osobe prema odredbama ovoga zakona i propisima o gospodarskim društvima.

Članak 31.

Domaći i strani poslodavac može osnovati organizacijsku jedinicu za upošljavanje osoba s invaliditetom, kao posebnu radnu jedinicu.

Radna jedinica za upošljavanje osoba s invaliditetom ostvarit će status zaštitne radionice ako ispunjava uvjete iz članka 29. ovoga zakona i ako je aktom poslodavca osnovana kao posebna obračunska jedinica.

Na radnu jedinicu, koja ostvari status zaštitne radionice, primjenjuju se odredbe ovoga zakona i drugih propisa o zaštitnim radionicama.

5. USTANOVA ZA UPOŠLJAVANJE OSOBA S INVALIDITETOM RADNI CENTAR

Članak 32.

Radni centar, u smislu ovoga zakona, je javna ustanova koja upošljava osobe s invaliditetom koje se ne mogu zaposliti ili održati uposlenost pod općim uvjetima niti u gospodarskim društvima za upošljavanje osoba s invaliditetom ili u zaštitnim radionicama.

Osobom s invaliditetom iz stavka 1. ovoga članka smatra se osoba koja ne postiže radni učinak veći od 50% primjeren njezinoj dobi, stručnoj spremi i uvjetima rada.

Radni centar osniva se radi radno-terapijskih aktivnosti u okviru rehabilitacije i rehabilitacije osoba s invaliditetom.

Radni centar mora imati na radu najmanje 80% osoba s invaliditetom u odnosu na broj uposlenika.

Radni centar mora za svoj rad ispunjavati uvjete u pogledu prostora, opreme i stručne spremljenika.

Bliže uvjete za rad radnoga centra propisuje ministar.

Članak 33.

Radni centar mogu osnovati Federacija, kanton, jedinica lokalne uprave, služba za upošljavanje, udruga osoba s invaliditetom, humanitarna organizacija, vjerska zajednica i druge pravne i fizičke osobe.

Radni centar može se osnovati kao posebna organizacijska jedinica zaštitne radionice.

Sredstva za rad radnoga centra osiguravaju osnivač, kantonalna ministarstva mjerodavna za socijalnu skrb s čijih područja su korisnici usluga, kantonalna služba za upošljavanje i Fond.

Članak 34.

Osobi s invaliditetom, koja se na temelju radnih i općih sposobnosti ne može uposliti i održati uposlenje u gospodarskom društvu za upošljavanje osoba s invaliditetom ili u zaštitnoj radionici, može se osigurati rad u radnom centru.

Osoba s invaliditetom u radnom centru ima položaj korisnika usluga.

Upućivanje osoba s invaliditetom na rad u radni centar može zahtijevati ta osoba, njezin zakonski zastupnik ili staratelj ili druga fizička i pravna osoba.

O pravu na rad osoba s invaliditetom u radnom centru odlučuje u prvom stupnju služba za upošljavanje mjerodavna prema prebivalištu osoba s invaliditetom, a u drugom stupnju Federalni zavod za upošljavanje.

Članak 35.

Na osnivanje i rad gospodarskih društava i ustanova za upošljavanje osoba s invaliditetom primjenjuju se opći propisi o gospodarskim društvima i ustanovama, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

6. SAMOUPOŠLJAVANJE I UPOŠLJAVANJE U SAMOSTALNOJ DJELATNOSTI

Članak 36.

Upošljavanjem pod posebnim uvjetima osoba s invaliditetom smatra se i samoupošljavanje i upošljavanje i rad u samostalnoj djelatnosti vlastitim sredstvima ili sredstvima članova obitelji osobe s invaliditetom.

Osobe iz stavka 1. ovoga članka ostvaruju prava na olakšice sukladno ovom zakonu i drugim propisima, olakšice prilikom registracije djelatnosti.

IV - RADNI ODNOS I EVIDENCIJA O UPOSLENIM OSOBAMA S INVALIDITETOM

Članak 37.

Osoba s invaliditetom zasniva radni odnos i ostvaruje svoja prava i obveze sukladno propisima o radu, drugim propisima, kolektivnom ugovoru i pravilniku o radu.

Članak 38.

O osobama s invaliditetom, uposlenim sukladno ovom zakonu, vodi se evidencija.

Evidenciju osoba iz stavka 1. ovoga članka vodi služba za upošljavanje mjerodavna prema prebivalištu osobe s invaliditetom.

Sadržaj evidencije i način njezinog vođenja pravilnikom propisuje ministar.

Pravne i druge osobe su dužne mjerodavnoj službi za upošljavanje dostavljati podatke o osobama s invaliditetom, koje su kod njih u radnom odnosu, a naročito:

- ime, prezime i adresa prebivališta,
- datum zasnivanja radnog odnosa,
- datum prestanka radnog odnosa,
- dokaz o ispunjavanju uvjeta iz čl. 15. i 16. ovoga zakona.

Rok dostavljanja podataka iz stavka 4. ovoga članka za osobe s invaliditetom koje su u radnom odnosu je 60 dana od dana stupanja na snagu propisa iz stavka 3. ovoga članka, a za novouposlene osobe s invaliditetom rok je 15 dana od dana početka rada. U slučaju prestanka radnog odnosa, rok je 15 dana od dana prestanka radnog odnosa osoba s invaliditetom.

V - SREDSTVA ZA REHABILITACIJU I UPOŠLJAVANJE OSOBA S INVALIDITETOM

Članak 39.

Sredstva za rehabilitaciju i upošljavanje osoba s invaliditetom osiguravaju pravne i druge osobe kod kojih je osoba s invaliditetom bila u radnom odnosu na dan utvrđivanja invalidnosti, odnosno preostale radne sposobnosti.

Za osobe koje na dan utvrđivanja invalidnosti, odnosno preostale radne sposobnosti nisu bile u radnom odnosu, sredstva za rehabilitaciju i upošljavanje osiguravaju se iz sredstava:

- Fonda,
- Federalnoga zavoda za upošljavanje,
- Federalnoga zavoda za mirovinsko-invalidsko osiguranje,
- kantonalne službe za upošljavanje,
- udruge poslodavaca,
- proračuna općine,
- proračuna grada,
- proračuna kantona,
- proračuna Federacije.

U financiranju radnog osposobljavanja i upošljavanja osoba s invaliditetom mogu sudjelovati i drugi pravni subjekti (komore, fondovi i sl.).

VI - TIJELA UPRAVLJANJA, RUKOVOĐENJA I DRUGA TIJELA U USTANOVAMA I GOSPODARSKIM DRUŠTVIMA ZA PROFESIONALNU REHABILITACIJU I UPOŠLJAVANJE OSOBA S INVALIDITETOM

Članak 40.

Tijelo upravljanja u ustanovama za profesionalnu rehabilitaciju i upošljavanje osoba s invaliditetom je upravni odbor, koji ima sedam članova, od njih najmanje jedan član treba biti osoba s invaliditetom.

Rad tijela upravljanja u ustanovama iz stavka 1. ovoga članka je javan, izuzev kada se radi o pitanjima osobne prirode osoba s invaliditetom.

Članak 41.

Tijelo rukovođenja u ustanovama iz članka 40. ovoga zakona je ravnatelj.

Za ravnatelja ustanove može biti imenovan državljanin Bosne i Hercegovine, koji ima visoku stručnu spremu i najmanje tri godine radnog iskustva u oblasti zaštite osoba s invaliditetom.

Članak 42.

Tijelo kontrole poslovanja u ustanovama iz članka 40. ovoga zakona je nadzorni odbor, koji ima pet članova, od njih najmanje jedan član treba biti osoba s invaliditetom.

Članak 43.

Tijela upravljanja u gospodarskim društvima za profesionalnu rehabilitaciju i upošljavanje osoba s invaliditetom imenuju se i razrješavaju sukladno propisima o gospodarskim društvima i ovom zakonu.

Članak 44.

Ustanova, gospodarsko društvo, zaštitna radionica i radni centar, ako imaju više od 30 osoba s invaliditetom koje se osposobljavaju ili rade, imaju stručni odbor kao stručno tijelo.

Članak 45.

Imenovanje, sastav i djelokrug rada stručnog odbora utvrđuje se odlukom o osnivanju ili općim aktom.

Rad stručnog odbora je javan, izuzev kada se radi o pitanjima osobne prirode osoba s invaliditetom.

Članak 46.

Postupak imenovanja i razrješavanja tijela iz čl. 40, 41. i 42. ovoga zakona vrši se sukladno propisima o ustanovama, o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima, ovim zakonom i općim aktom.

Članak 47.

Na rad i djelovanje tijela iz čl. 40. i 43. ovoga zakona primjenjuju se propisi i opći akti iz čl. 43. i 46. ovoga zakona, ovisno o statusu i organizacijskom obliku subjekta za profesionalnu rehabilitaciju i upošljavanje osoba s invaliditetom.

VII - OLAKŠICE PRI UPOŠLJAVANJU OSOBA S INVALIDITETOM

Članak 48.

Pravna i druga osoba koja upošljava osobu s invaliditetom (u daljnjem tekstu: poslodavac) ima pravo na:

1. porezne i carinske olakšice, utvrđene poreznim i carinskim propisima;
2. stimulans predviđen ugovorom o upošljavanju osoba s invaliditetom, zaključenim s Fondom, službom za upošljavanje, Fondom za mirovinsko-invalidsko osiguranje, mjerodavnom službom socijalne skrbi, jedinicom lokalne uprave ili s drugim poslodavcem (u daljnjem tekstu: nositelj osiguranja upošljavanja).

Gospodarska društva za upošljavanje osoba s invaliditetom i zaštitne radionice, pored prava iz stavka 1. ovoga članka, imaju prava i na:

1. pogodnosti po osnovi statusa poslodavca;
2. novčanu nadoknadu.

Olakšice i druga prava iz ovoga članka poslodavac ostvaruje bez obzira je li osoba s invaliditetom prethodno bila prijavljena na evidenciji neuposlenih službe za upošljavanje.

Članak 49.

Gospodarsko društvo za upošljavanje osoba s invaliditetom i zaštitna radionica su sukladno članku 48. ovoga zakona oslobođeni plaćanja:

1. poreza na specifične načine ostvarivanja prihoda, kao što je lutrija, tombola ili druga vrsta nagradne igre i razne jednokratne dobrotvorne akcije neekonomske prirode;
2. poreza na svaki vid stavljanja privatne svojine u javnu svojinu u korist gospodarskog društva;
3. poreza u slučaju stjecanja prava svojine na nepokretnosti bez obzira na osnov stjecanja (kupovina, poklon, legat, testament i dr.);
4. poreza na dobit,
5. naknade za eksploataciju šuma;
6. članarine za turističke zajednice;
7. naknade za infrastrukturu (za građevinsko zemljište, vodoprivredu, elektroprivredu, magistralne puteve i dr.);
8. doprinosa za vodoprivredu;
9. poreza za zaštitu od prirodnih i drugih nepogoda;
10. doprinosa za ekološku zaštitu;
11. komunalnih, administrativnih i dr. vrsta pristojbi;
12. naknada i pristojbi prilikom registracije poduzeća i samostalnih djelatnosti.

Gospodarsko društvo, ustanova, organizacija osoba s invaliditetom i zaštitna radionica plaćaju komunalne usluge, telefonske usluge i troškove električne energije, pod uvjetima koji važe za domaćinstva.

Oslobađanja i beneficije utvrđene ovim člankom bliže se uređuju zakonima i drugim propisima kojim se reguliraju te oblasti.

Članak 50.

Subjekti iz članka 15. stavak 2. ovoga zakona, osim gospodarskih društava čiji većinski vlasnik kapitala nije država, dužni su najmanje 35% svojih potreba za proizvodima i uslugama, koje proizvode i pružaju gospodarska društva za upošljavanje osoba s invaliditetom, zaštitne radionice i samostalne djelatnosti u vlasništvu osoba s invaliditetom, zadovoljavati od ovih gospodarskih društava, zaštitnih radionica i samostalnih djelatnosti u vlasništvu osoba s invaliditetom, pod uvjetima koji vrijede na tržištu.

Ugovorno tijelo obvezatno primjenjuje preferencijalni tretman od 20% ukupnih uvjeta tendera sukladno Zakonu o javnim nabavama.

Opseg poslova iz stavka 1. ovoga članka utvrđuje se na početku svake kalendarske godine ugovorom između subjekata iz članka 15. stavak 2. ovoga zakona i gospodarskih društava za upošljavanje osoba s invaliditetom, zaštitnih radionica i samostalnih djelatnosti u vlasništvu osoba sa invaliditetom.

Članak 51.

Subjekti iz članka 48. stavak 2. ovoga zakona, uključujući i organizacije osoba s invaliditetom, imaju pravo na novčanu nadoknadu za uposlene osobe s invaliditetom, po osnovi:

- plaćenog doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje;
- plaćenog doprinosa za zdravstveno osiguranje;
- plaćenog doprinosa za osiguranje od neuposlenosti;
- poreza na dohodak.

Odredba stavka 1. ovoga članka ne odnosi se na pravne i druge osobe iz članka 15. stavak 2. ovoga zakona.

Članak 52.

Zahtjev za isplatu novčane nadoknade poslodavac podnosi Fondu. Uz zahtjev se prilaže obračun novčane nadoknade s podacima o osobama s invaliditetom i dokazima o uplaćenim porezima i doprinosima na plaću za te osobe i ostale uposlenike, primjerci obračuna plaće za osobe s invaliditetom, a za osobu s invaliditetom koja se prvi put upošljava i dokazi o upošljavanju i invaliditetu.

Poslodavac može zahtjev za isplatu novčane nadoknade podnijeti po isteku obračunskog mjeseca ili tromjesjeća tekuće godine.

Novčana nadoknada isplaćuje se u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Članak 53.

Gospodarsko društvo za upošljavanje osoba s invaliditetom, koje ostvari status zaštitne radionice sukladno ovom zakonu, ima pravo na novčanu nadoknadu iz ovoga zakona za sve uposlenike i pravo na subvenciju neto-plaće uposlenih osoba s invaliditetom u visini 30% prosječne neto-plaće u Federaciji, prema podacima Federalnog zavoda za statistiku.

Članak 54.

Stimulansi koji se utvrđuju ugovorom o upošljavanju osoba s invaliditetom zaključenim s nositeljem osiguranja upošljavanja iz članka 48. ovoga zakona su: jednokratna materijalna davanja, sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uvjeta rada, kreditna sredstva po povoljnijim uvjetima namijenjena kupovini strojeva, opreme, alata, pribora potrebnog za upošljavanje osoba s invaliditetom, poslovnog prostora i sredstva naknade razlike zbog smanjenog radnog učinka ili za sufinansiranje dijela plaće asistenta (pomagača u radu) osoba s invaliditetom tijekom rada.

Prava iz ovoga članka mogu ostvariti svi poslodavci koji upošljavaju osobe s invaliditetom uključujući gospodarska društva za upošljavanje osoba s invaliditetom i zaštitne radionice.

Članak 55.

Gospodarska društva za upošljavanje osoba s invaliditetom, zaštitne radionice i ustanove mogu primati pomoć i darove u novcu ili materijalnim sredstvima.

Namjenu pomoći, odnosno dara određuje darodavatelj.

Pomoć i darove u novcu ili drugim materijalnim sredstvima gospodarska društva, ustanove i zaštitne radionice vode i koriste kao sredstva posebne namjene.

Sredstva posebne namjene vode se na posebnom računu. Korisnici sredstava posebnog računa iz stavka 1. ovoga članka dužni su za svaku financijsku godinu dostaviti Fondu za profesionalnu rehabilitaciju i upošljavanje financijsko izvješće o prihodima i rashodima sredstava posebne namjene.

Ustanove i radni centri moraju novčana sredstva posebne namjene iz stavka 1. ovoga članka, koja nisu utrošena za namjene iz stavka 2. ovoga članka, uplatiti u Fond.

Članak 56.

Prava iz članka 48. ovoga zakona, izuzev prava koja imaju zaštitne radionice, pripadaju i osobama s invaliditetom koje obavljaju samostalnu djelatnost ili poljoprivrednu djelatnost kao jedino i glavno zanimanje.

Prava iz stavka 1. ovoga članka pripadaju i roditelju, bračnom drugu ili djetetu koji s tom osobom zasnue radni odnos u svojstvu uposlenika i koji prema toj osobi ispunjava obveze poslodavca iz radnoga odnosa.

Prava iz stavka 1. ovoga članka pripadaju i roditelju, bračnom drugu ili djeci osoba s invaliditetom koja su starija od 15 godina i mlađa od 65 godina, koji obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino i glavno zanimanje i koji za osobu s invaliditetom, kao člana domaćinstva, plaćaju obvezatne doprinose za zdravstveno osiguranje i za mirovinsko i invalidsko osiguranje.

Potvrdu o ispunjavanju uvjeta iz st. 2. i 3. ovoga članka, na zahtjev osoba iz stavka 1. ovoga članka, izdaje općinsko tijelo uprave mjerodavno za rad.

VIII - FOND ZA PROFESIONALNU REHABILITACIJU I UPOŠLJAVANJE OSOBA S INVALIDITETOM

Članak 57.

Fond je javna ustanova.

Fond osniva Parlament Federacije Bosne i Hercegovine.

Članak 58.

Fond obavlja sljedeće poslove:

- provodi politiku razvitka i unapređivanja profesionalne rehabilitacije i upošljavanja osoba s invaliditetom, osim obrazovnih ustanova čija je osnovna djelatnost stjecanje osnovnog i srednjeg obrazovanja,
- financira i sufinancira programe razvitka gospodarskih društava za upošljavanje osoba s invaliditetom i zaštitnih radionica,
- vrši isplate novčanih nadoknada i stimulansa,
- financira i sufinancira programe za održavanje uposlenosti osoba s invaliditetom;

- vrši nadzor nad ostvarivanjem prava na novčanu nadoknadu i stimulans i korišćenja drugih sredstava Fonda,
- nadzire je li pravilan obračun novčane nadoknade iz članka 53. ovoga zakona i vjerodostojnost priloženih dokaza i drugih dokumenata (članak 54.),
- druge poslove predviđene Odlukom o osnivanju Fonda i Statutom Fonda.

Članak 59.

Prihode Fonda čine:

- sredstva iz proračuna Federacije,
- sredstva posebnog doprinosa iz čl. 18. i 19. ovoga zakona,
- sredstva Federalnoga zavoda za upošljavanje u iznosu od 10% sredstava planiranih financijskim planom Federalnog zavoda za upošljavanje za aktivnu politiku upošljavanja u tekućoj godini,
- sredstva kantonalnih službi za upošljavanje u iznosu od 5% sredstava planiranih financijskim planom kantonalnih službi za upošljavanje za aktivnu politiku upošljavanja u tekućoj godini,
- neutrošena sredstva za posebne namjene iz članka 55. stavak 5. ovoga zakona,
- drugi prihodi ostvareni na temelju zakona i drugih propisa i donacije domaćih i stranih pravnih i fizičkih osoba.

Ako sredstva Fonda, prikupljena po osnovama iz stavka 1. ovoga članka nisu dovoljna za podmirenje svih obveza nastalih tijekom godine, sukladno ovom zakonu, nedostajuća sredstava bit će osigurana iz proračuna Federacije.

Članak 60.

Fond ima tijelo rukovođenja, tijelo upravljanja i tijelo nadzora.

Članak 61.

Tijelo rukovođenja je ravnatelj Fonda.

Uvjeti za imenovanje ravnatelja Fonda utvrđuju se osnivačkim aktom, a prednost ima osoba s invaliditetom.

Članak 62.

Tijelo upravljanja u Fondu je upravni odbor.

Upravni odbor Fonda ima sedam članova od kojih su tri člana predstavnici organizacija osoba s invaliditetom, koje su osnivači ili vlasnici ustanova i gospodarskih društava za profesionalnu rehabilitaciju i upošljavanje osoba s invaliditetom.

Članak 63.

Tijelo kontrole poslovanja u Fondu je nadzorni odbor, koji ima pet članova.

Članak 64.

Postupak imenovanja i razrješenja tijela iz čl. 61, 62. i 63. ovoga zakona vrši se sukladno propisima i općim aktima iz članka 46. ovoga zakona.

Članak 65.

Nadzor nad korištenjem sredstava Fonda vrši Federalno ministarstvo financija sukladno zakonu.

Fond je ovlašten pozvati korisnika sredstava Fonda da, u roku koji ne može biti kraći od tri radna dana, ni dulji od osam radnih dana, otkloni greške u obračunu novčanog stimulansa, te da, uz zahtjev za odobrenje sredstava Fonda po drugoj osnovi, priloži posebne dokaze.

Korisnik sredstava Fonda dužan je Fondu nadoknaditi štetu:

- ako je sredstva Fonda ostvario na temelju neistinitih ili netočnih podataka ili na drugi protivpravni način, odnosno u većem opsegu nego što mu pripadaju,
- ako je sredstva Fonda koristio protivno namjeni radi koje su mu odobrena.

Korisnik sredstava Fonda dužan je Fondu vratiti sredstva stečena bez zakonske osnove.

IX - NADZOR

Članak 66.

Nadzor nad zakonitošću rada i općih akata, ustanova, gospodarskih društava, zaštitnih radionica i radnog centra vrši federalno ministarstvo i kantonalna ministarstva mjerodavna za poslove rada i socijalne politike i Federalno ministarstvo financija, svako u okviru svoje mjerodavnosti.

Nadzor nad stručnim radom ustanova, gospodarskih društava i zaštitnih radionica vrši federalno ministarstvo i kantonalna ministarstva mjerodavna za poslove rada i socijalne politike, svako u okviru svoje mjerodavnosti.

Sadržaj i način provođenja nadzora iz st. 1. i 2. ovoga članka propisuju ministri mjerodavni za rad i socijalnu politiku.

X - KAZNE NE ODREDBE

Članak 67.

Novčanom kaznom od 1.000,00 KM do 15.000,00 KM bit će kažnjen za prekršaj poslodavac:

1. koji ne uplati poseban doprinos (članak 18. stavak 2. i članak 19. stavak 2.),
2. koji prema invalidnoj osobi postupi protivno odredbama članka 15,
3. koji ne dostavi podatke o osobama s invaliditetom (članak 38.),

Novčanom kaznom od 1.500,00 KM do 15.000,00 KM bit će kažnjen za prekršaj poslodavac:

1. koji sredstva posebne namjene koristi nenamjenski (članak 55. stavak 2. i 3.),

2. koji sredstva posebne namjene ne vodi na posebnom računu (članak 55. stavak 4.),

3. koji ne donese ili ne dostavi godišnje financijsko izvješće o sredstvima posebne namjene (članak 55. stavak 4.),

4. koji u Fond ne uplati neutrošena sredstva posebne namjene (članak 55. stavak 5.).

Novčanom kaznom od 100,00 KM do 1.700,00 KM za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka bit će kažnjena i odgovorna osoba kod poslodavca.

XI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 68.

Postojeći propisi, kojima se gospodarska društva za upošljavanje osoba s invaliditetom oslobađaju od plaćanja poreza i doprinosa na plaće osoba s invaliditetom, primjenivat će se do uspostavljanja uvjeta za ostvarivanje prava po ovom zakonu.

Članak 69.

Postojeće ustanove, gospodarska društva i druge pravne osobe za upošljavanje osoba s invaliditetom, dužni su svoje poslovanje i organizaciju uskladiti s ovim zakonom u roku od osam mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga zakona.

Članak 70.

Parlament Federacije donijet će osnivački akt iz članka 57. stavak 2. ovoga zakona, u roku od četiri mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga zakona.

Vlada Federacije imenovat će privremeno upravni odbor, ravnatelja i nadzorni odbor Fonda sukladno propisima o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima.

Članak 71.

Propisi iz članka 13. stavak 3, članka 19. stavak 5. i članka 32. stavak 6. ovoga zakona bit će odoneseni u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga zakona.

Članak 72.

Fond je dužan donijeti i objaviti odluku o načinu ostvarivanja prava na novčani stimulans iz članka 48. ovoga zakona, u roku od dva mjeseca od dana početka rada Fonda.

Članak 73.

Ovaj zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".